

Izhaja v Trstu vsak
= petek popoldne =
Uredništvo in upravnništvo
ulica Boschetto št. 5. II. nad.
= Telefon št. 1570 =

Delavski List

Posamezna številka
= 6 vin. =
Inserati po dogovoru.
Naročnina za celo leto
4.20 K., pol leta 2.10 K.,
četrt leta 1.05 K. - Ino-
zemstvo več poština.

Glasilo slovenskih socialistov na Primorskem.

Volilci splošne kurije v deželni zbor goriški!

Dne 2. marca bodete poklicani, da volite 3 zastopnike v deželni zbor. Volitve se vrše po tistem volilnem redu, ki ga je sklenil zadnji deželni zbor in ki so ga izpoznali krivičnim že vse stranke tudi tista, ki ga je pomagala skovati. Proti takemu volilnemu načrtu je treba odločno protestirati in naloga vseh poštenih strank bo, da se prisili prihodnji deželni zbor *izdelati in uveljaviti nov volilni red* od katerega bo za dolgo dobo odvisno vse javno delovanje v deželi.

Volilna reforma je vprašanje vseh vprašanj tudi za novi deželni zbor goriški, kajti kakršen bo volilni red, tako bodo sestavljeni bodoči deželni zbori. Neplodno je govoriti sedaj o posameznih nalogah deželnega parlamenta, o gospodarstvu in kulturnem delu, dokler ni položena podlaga pravim deželnim zastopom.

Vlada je v zadnji dobi pokazala voljo, pospeševati volilno reformo, toda njeni pogoji so taki, da nikakor ne odgovarjajo potrebam prebivalstva in nalogam časa. Če hoče deželni zbor povečati svojo neodvisnost od vlade in si zagotoviti odločilno veljavo, se mora postaviti na najširšo podlago, katero mu jamči edino **splošna in enaka volilna pravica**. V novem volilnem redu, ki ga je sklenil prejšnji deželni zbor, pa ni govora o enakosti volilne pravice še manj pa o varstvu manjšin. Ohranitev kurij, pluraritete in kričečega privilegija maloštevilnih veleposestnikov, je bila glavna skrb vlade in prejšnjega deželnega zbora. Prezrlo se je popolnoma ljudsko zahtevo po **splošni volilni pravici** na podlagi **proporcionalnega** sistema za varstvo manjšin!

Vsekako, bo vlada tudi v novem deželnem zboru ugovarjala splošni in enaki volilni pravici in bodo tudi močne skupine pripravljene postaviti se zoper ljudsko zahtevo.

Nujno je torej, da pride v deželni zbor čim več poslancev, ki se bodo bojevali odločno za splošno in enako volilno pravico, to se pravi za tak volilni red, ki omogoči, da bo v deželnem zboru resnična slika dežele, da se bo deželni zbor lahko naslanjal enako na vse prebivalstvo, da bo zastopal vse interese in da bo v taki sestavi našel moč za odločno nastopanje, če bo treba tudi proti namenom vlade.

Splošna in enaka volilna pravica je edina, ki uresniči **socialno in narodno pravičnost** v deželi. Splošna in enaka volilna pravica je prvi pogoj, da bo deželni odbor zmožen dela. Splošna in enaka volilna pravica je vir, iz katerega pride razumno in plodonosno deželno gospodarstvo, demokratiziranje deželnih uredbe in povzdiga kulture. Splošna in enaka volilna pravica poveča čut odgovornosti poslancev. Samo na tej podlagi bo mogoče povspesovati napredek in razvoj Goriške dežele.

Volilci!

Jugoslovanska socialna-demokratska stranka Vas vabi, da glasujete za njene kandidate in s tem **utrdite svojo demokratično zahtevo**. Socialna demokracija stoji odločno na stališču splošne in enake volilne pravice in priznava pravičnost proporcionalnega sistema.

Vsak glas, ki ga oddaste za socialno-demokratske kandidate, je glasna **demonstracija za splošno in enako volilno pravico, demonstracija proti izdajstvu dosedanjega klerikalnega deželnega zbora, demonstracija za demokracijo, demonstracija za enakopravnost vseh državljanov, demonstracija za močan parlamentarizem, demonstracija za neoviran gosp. in kulturni napredek ljudstva.**

Volilci!

Dne 2. marca glasujte vsi za sledeče kandidate:

Peter Bevk,
posestnik v Otaležu.

Peter Leban,
železniški delavec v Gorici.

Anton Vrčon,
trgovec v Škriljah na Vipavskem.

Volilci!

Ne dajte se premotiti! Pridite vsi na volišče, glasujte složno! Naj se ne izgubi ne en glas!

Izvrševalni odbor
jugoslovanske socialno-demokratske stranke.

Pred volitvami v deželni zbor goriški.

V Gorici, dne 19. febr. 1908.

Politični babilonski stolp goriških Slovencev bi se lahko imenovalo sedanji volilni boj na Goriškem. Političnih strank in stranic kar mrgoli: čisti klerikalci, starokatoličani, narodni naprednjaki, agrarci in socialisti. Torej pet strank, ki se bojujejo za še ne polovico mandatov deželnega zbora. Do večine mandatov imajo namreč pravico Italijani, ki pa so v deželi v manjšini.

Oglejmo si enkrat klerikalce. Ti so dvojni: «Starokatoličani» s dr. Gregorčičem na čelu in «krščanski socialci» katerim načeluje dr. Pavlica. Glasilo prvih je „Gorica“ drugih pa „Primorski List“. Obe te dve struji ste se pa v sedanjem volilnem boju združile in postavile skupne kandidate. Dr. Gregorčič je bil nekdanji velik sovražnik škofa Mahničarja in bratov Tonkli. Proti tem se je bojeval in proti vsezadomcesarski politiki katero so vodili Tonkli in Mahničar. Toda njegov boj proti omenjenim je bil samo sad oportunitizma in častihlepnosti. Sedaj je on sam vsezadomcesarski mož in vnet klerikalce najčistejše vode.

Potem imamo stranko, ki se nazivlja sicer za narodno napredno toda ki ima opraviti z naprednostjo ravno toliko, kolikor luna s solčnim dnem. Ta — recimo liberalna — stranka je pred vsem zastopnica polovičarstva.

V najvažnejših vprašanjih si ne upa povedati odkrito in jasno svojega mnenja. Boji se povedati, da je za svobodno šolo, da je za zakonsko reformo. Ravno tako se boji povedati, da je za ločitev cerkve od države. V svojem glasilu („Soča“) pripoveduje neprenehoma da ni brezverska. Zgodilo se je celo, da je pisala „Soča“, da Gabršček (liberalni voditelj) hodi vedno in redno k maši, da hodi k spovedi, da je dober katolik itd. Razven tega, je pa takozvana liberalna stranka zelo lena. Ne poloti se nobenega resnega dela, ki bi bilo v korist ljudstvu. Le od časa do časa izda Gabršček kako knjigo v slov. jeziku, ki jo je napisal kak francoski pisatelj pred sto leti in to prodaja Gabršček kot noviteto. Drugače je bistvo goriškega liberalizma le prazno frazarstvo o mili domovini. Njeno delovanje je ničevno in abstraktno v razširjenju svobodnih idej. Ni čuda tedaj, če propada in če ne vživa več nobene simpatije.

V takih razmerah se je pa pojavila «agrarna» stranka. V to agrarno stranko so pristopili vsi malkontenti liberalne stranke. Učitelji, odvetniki, uradniki itd. Vprašalo bi se pa jih lahko zakaj se imenujejo agrarce. Ta iz uradnikov, učiteljev in odvetnikov sestavljena agrarna stranka, je pravi politični nesmisel. Ti ljudje nimajo jasnih pojmov in niti ne vedo kaj hočejo, po čem streme.

V ta politični babilonski stolp goriških narodnjakov pa stopamo mi slovenski socialisti z odprtjem vizirjem, z jasnim programom, razširjajoč idejo *gospodarske enakosti*.

Nastop socialne demokracije je prava manifestacija za *narodno avtonomijo*, odkritosrčen ljudski protest proti hegemoniji italijanske manjšine in manifestacija za *splošno volilno pravico*. Delo socialne demokracije je jasno. Ona hoče osvoboditi ljudstvo iz krempljev velekapitalistov in hoče osvoboditi ga iz duševne sužnosti klerikalnega zmaja.

Socialna demokracija je edina stranka ki ima pogum nastopati jasno, odkrito in odločno proti gmotnim in duševnim zatiralcem ljudstva. Ona se bojuje za napredek in nudi vsem prijateljem napredka, jasnost in priložnost do dela za ljudske koristi.

Proti liberalnemu polovičarstvu in proti klerikalnemu zmaju pa je naravnost potreben odločen nastop stranke, ki hoče in ki zna zastopati pravice brezpravnih. — Dolžnost vsakega prijatelja napredka in jasnosti je pa, da se združi v odločen

nastop proti vsemu kar ni jasnega in ljudskega.

Kdor je tedaj za napredek ljudstva, za narodno avtonomijo in za splošno volilno pravico, kdor je za jasnost in je resničen naprednjak in svobodomiselec, ta naj glasuje samo za kandidate socialno-demokratske stranke.

N. T.

Mala fides!

V odgovoru tržaške «Edinosti» na članke, ki jih je objavila celjska «Domovina» in v katerih je podala svojim čitateljem jasno sliko političnega položaja in posesti tržaških Slovencev, smo našli tudi napisano, da «Marijine družbe» in razni drugi zavodi klerikalnega značaja, so bili ustanovljeni samo zato, da se prepreči poitaljančevanje slov. katoličanov, ki se je vršilo v italijanskih katoliških zavodih. Dvomimo sicer o resničnosti take trditve. Kdor pozna taktiko, ki jo rabi klerikalizem v doseg svojega cilja, temu ni treba razlagati zakaj dvomimo.

Klerikalizem se zna prilagoditi vsem razmeram in zna izrabljati prav fino vsak politični in gospodarski pojav, kakor tudi vsako vladajoče ljudsko mnenje in čuvstvo v svoje politične svrhe. Toda opustimo razlaganje o taktiki klerikalizma in recimo tudi mi, da je trditev «Edinosti» resnična. Vprašamo pa, zakaj si ne morejo predstavljati gospodje okoli «Edinosti» v enakem smislu tudi ustanovitev jugoslovanskega oddelka socialne demokracije v Trstu? Vemo, da na to vprašanje ne vdbimo nobenega odgovora, pa poskusimo še enkrat dokazati tržaškim narodnjakom narodni zločin, ki bi ga naredili, če bi se jim posrečilo (o čem pa spet dvomimo) uničiti jugoslov. soc. dem. stranko v Trstu.

Če bi se bilo našlo na Koroškem in na Primorskem ljudi, ki bi bili imeli pogum in voljo ustanoviti stranko, ali skupino naprednejših elementov, bi bilo število Slovencev v omenjenih dveh deželah danes vsaj za 30% večje nego je. V krajih kakor sta omenjena, kjer žive Slovenci v tesni zvezi z nemškimi, odnosno italijanskim narodom, se je širila in bi se še širile naprednejše ideje med Slovenci tudi brez slovenskih agitatorjev. Slovenec, ki se je naučil, v svrhu svojega življenjskega obstanka nemškega ali ital. jezika, je pričel rabiti ta — recimo — po potrebi naučeni zanj trgovinski jezik tudi v svrhu višje obrazbe. Pričel je absorbirati tujo kulturo in ž njo nove svobodomiselnosti. Nudila se mu je prilika občevati s takimi elementi v krogih svobodomiselnosti in se končno te ideje tako nasrkal, da je raje zatajil svoj narod nego idejo. Bil je naravno. Ker v svojem narodu ni našel skupine, ki bi zastopala njegove ideje je zašel tja, kjer se je smel posvetiti novi pridobljeni ideji.

Enako je z idejo socializma.

Recimo, da bi imeli slov. narodnjaki v sebi res toliko moči, da bi uničili jugoslov. soc. dem. stranko v Trstu; ideje socializma ne bi uničili. Ona bi našla vseeno pot v slov. narodu in sicer na enak način kakor svobodomiselnost. Možno je uničiti osebe in stranke, ki zastopajo eno idejo, toda ideja ostane in gre svojo pot do cilja.

Ko se je ustanovila v Trstu jugoslovanska skupina socialne demokracije, je bilo že veliko število Slovencev, ki so pozabili na svojo narodnost, takoj ko so se oprijeli socialistične ideje, ki še ni imela zastopnice v njihovem narodu. Da se je ustanovilo sedanjo jugoslov. soc. dem. stranko v Trstu, se je dalo priložnost Slovincem seznaniti se z novo idejo, a ob enem se jim je dalo tudi priložnost ohraniti se svojemu narodu tudi ko so postali socialni demokratje. Ustanovitev jugoslov. soc. dem. stranke v Trstu je bila potrebna v svrhu širjenja ideje med Slovenci in v svrhu ohranjenja teh svojemu narodu. Tak je bil namen prvih slov. socialnih demokratov, ki so dosegli popoln uspeh.

— buržoazija in proletarijat — snideta in skleneta formalno svobodno pogodbo, da se omogoči produkcijo po kapitalističnem gospodarskem načinu.

A kakor rečeno, ta formalna svoboda je teknila dobro le buržoaziji, ker je imel dejanski vso moč v rokah in je izkoristil položaj vedno sebi v korist; proletarcu je pa kmalu presedala. Kako tudi ne bi? Podjetnik, kapitalist je sklenil pogodbo z njim, s proletarcom samim, plačal je le njegovo delo; a da se je to delo dovršilo, je morala delati vsa proletarčeva rodbina. Plačan en sam, delajo vsi. Podjetnik je plačal bore malo za težavno delo v podzemskih jamah in rudokopih, po nezdravih delavnicah, šumnih tovarnah itd., sam je pa grabil ogromne dobičke, zaradi katerih si ni ožulil roke in belil glave. Podjetnik je prenehal s produkcijo, če mu ni kazala dovolj visok dobiček — tisoči delavcev so pa ostali na cesti in se borili s vsemi težavami svoje nestalne ekzistence.

(Konec prih.)

Izdajatelj in odgovorni urednik VINKO KERMOLJ.
Tiska. TISKA RINA MODERNA M. Susmel & Comp.
ulica della Zonta 8.

FRAN MANIÀ

TRST

ulica N. Machiavelli šte. 8.

Skladišče oglja, premoga in drv.

Pošiljanje na dom na vsako stran mesta.

Zadruga lesnih delavcev izdeluje

pohištva, izložbe prodajaln, kakor vsa druga
lesna dela.

Delavnica: Trst - Ulica Ferriera št. 3 - Trst.

Gostilna „Casa del Popolo“

(Zadružna delavska gostilna)

Trst, ul. S. Lazzaro in ul. S. Caterina

Domača kuhinja vedno dobro preskrbljena.

== Cene zmerne. ==

Shajališče zunanjih sodrugov.

Slavnemu občinstvu naznanjam, da točim v moji gostilni, ul.
Giovanni Boccaccio št. 25,

istrska in dalmatinska črna in bela vina

kosila večerje in druge mrzle jedi po nizkih cenah. — Postrežba točna.

K velikemu obisku se priporoča

ANTON KROSNA
gostilničar.

== Gostilna je shajališče slov. socialistov. ==

Slovani! == Podpirajte edino == Slovani!

Slovansko knjigarno in papirnico

Josipa Gorenjca, Trst, ul. Valdirivo 40

Delniška glavnica K 10,000.000.—

Telefon 19-95.

OSR. BANKA ČEŠKIH HRANILNIC

Vlog okoli K 77,000.000.—

Naslov za brzojavke: „Sporobanka“.

Podružnica v TRSTU, Piazza del Ponterosso 3

4¹/₂% vloge na knjižice - Vloge na tek. račun 5%

Menjalnica - Bančno trgovanje vseh vrst.

Centrala denarnih zavodov avstro-ogerskih. Izdaja sirotinsko-varne bančne obligacije. Premijeve vloge po 6¹/₄%.

Skladišče

ameriških mrežic in aparatov
za električno in plinovo luč

E. WÖFLER - TRST

ulica delle Acque št. 20.

Fran Cantoni

Trst

ul. Barriera vecchia št. 23

Velika zbirka
manufakturnega
tkanega blaga in
drugih potrebščin.

== CENE ZMERNE ==

= Edina tovarna pohištva v Trstu =
ul. della Tesa št. 46.

ALEXANDER LEVI MINZI

Zaloga. Piazza Rosario št. 1.

== Cene zmerne. ==

Delavci! Podpirajte „Delavski List“

200 hektolitrov naravnega vipav-
skega vina

ima na prodaj

Anton Verčon

posestnik in trgovec

ŠKRILJAH na Vipavskem

(pošta Sv. Križ Cesta).

Prodaja samo na debelo od 50 litrov naprej.

== CENA ZMERNA. ==

Tovarna testnine z jajci

Ernesto A. Vodopivec

Trst, ul. Farneto št. 13.

VALERIO CUCIT

Delavnica pohištva

Trst, ul. Benedetto Marcello 4
= vogal ulice Tigor. =

Dolžnost vsakega so-
druga je, biti naročen
tudi na glavno glasilo
jugoslov. soc. demokra-
tične stranke

„RDEČI PRAPOR“

KAVARNA UNIONE

= TRST =

Ulica Caserma

= in ulica =

Torre Bianca.

== Napitnina je odpravljena. ==

Velika zbirka političnih in leposlovnih revij

== in časnikov v vseh jezikih. ==

FRATELLI PAGANI

== TRST. Ulica Acquedotto št. 6. ==

Velika zbirka igrač, okraskov, parfu-
marij, mila, ovratnikov, zapestnikov,

== kravat, i. t. d. ==